البروج سورة ގެ މާނަ

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سُورَةُ البروج — އާޔަތުގެ ޢަދަދު (٢٢)

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَٱلْيَوْمِ ٱلْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قُتِلَ أَصْحَٰبُ ٱلْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا
قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا۟ مِنْهُمْ إِلَّآ أَن يُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٨﴾ ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُوا۟ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ
وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾

ތަރުޖަމާ

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْبُرُوجِ ﴿١﴾ ބުރުޖުތަކުގެވެރި އުޑު ގަސަމްކުރައްވައި الله ހުވަފުޅު ވިދާޅު ކުރައްވައެވެ. وَٱلْيَوْمِ
ٱلْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހު ގަސަމްކުރައްވައި الله ހުވަފުޅު ވިދާޅު ކުރައްވައެވެ. وَشَاهِدٍ އަދި
ހުކުރު ދުވަހާއި وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ އަދި ޢަރަފާތު ދުވަހާއި قُتِلَ ލަޢުނަތް ލެވިއްޖެއެވެ. أَصْحَٰبُ
ٱلْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ ވަޅުގަނޑުގެ ވެރިންނަށް ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلْوَقُودِ ﴿٥﴾ އެއީ ދަރުގެ ވެރި
އަލިފާންގަނޑެވެ. إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ އެއީ އެމީހުން އަލިފާންގަނޑުގެ ކައިރީގައި
އިށީނދެގެން ހުންނައެވެ. وَهُمْ އަދި އެމީހުން عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ އެމީހުން ކުރާ ކަންތަކުގެ މައްޗަށް
بِٱلْمُؤْمِنِينَ މުއުމިނުންނަށް ގޮތް شُهُودٌ ﴿٧﴾ ހެކިވެރިންނެވެ، /حَاضِرُ ވެރިންނެވެ. وَمَا
نَقَمُوا۟ مِنْهُمْ އަދި އެމީހުން އެބަޔަ އާސަޒުރުން މުއުމިނުންނަށް ދިނީ ކާބުދުކުން ބަލިފުށްނިކަމެވެ. /
ނުލިބިލުންކަމެވެ. إِلَّآ أَن يُؤْمِنُوا۟ އެމީހުން އީމާންވީކަން ނޫނީ بِٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٨﴾
ގަދަފަދަވަންތަ އަދި حَمْدُ ލިބިވޮޑިގެންވާ الله އަށް ٱلَّذِى لَهُۥ އެކަލާނގެއަށް އެކަލާނގެއަށް
މިލްކުވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ އުޑުތަކާއި ބިމުގެ ވެރިކަން ۚ وَٱللَّهُ
އަދި الله عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ ކޮންމެކަމެއްގެ މައްޗަށް شَهِيدٌ ﴿٩﴾ ހެކިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.
إِنَّ ٱلَّذِينَ فَتَنُوا۟ ފިތުނަކުރި ކަނބަލުން ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ މުއުމިނުން
ޢަދާބުދޭ ގޮތުން އަނިޔާކޮށްފައި ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ ދެން އެމީހުން ތައުބާ ނުވިއްޔާ فَلَهُمْ

عَذَابُ جَهَنَّمَ އެމީހުންނަށް ހުންނާނީ ނަރަކައިގެ އަޒާބެވެ. وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ۝١٠ އަދި
އެމީހުންނަށް ހުރީ ހަމަ އަނދައަނދާ ހުރި އަލިފާންގަނޑުގެ އަޒާބެވެ.

إجْمَالِي މާނަ

(١) ބުރުޖުތަކުގެވެރި އުޑުގެ ގަސަމްކުރައްވައި ﷲ ހުވައި وَحِى ކުރައްވައެވެ.

- ދަންނައެވެ. މިއާޔަތުގައިވާ ބުރުޖު ގެމުރާދަކީ ކޮބައިތޯ مُفَسِّرُ ންގެ ބަސްތަކުގައި ތަފާތު ވެގެންވެއެވެ. އެބަޔަކު ވިދާޅުވި މާނައަކީ ތަރިތަކުގެ ތަންތަން ކަމުގައެވެ. އެއީ ބޮޑެތި ތަރިތަކެވެ, އުޑުގައިވާ ގެފަދަ ތަންތަނެވެ, އިތުރު ބަޔަކު ވިދާޅުވަނީ ގަނޑުވަރުތަކެވެ. މިއެވެ. އަދި މިނޫން ގޮތްގޮތަށްވެސް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

(٢) އަދި قِيَامَة ދުވަހުގެ ގަސަމްކުރައްވައި ﷲ ހުވައި وَحِى ކުރައްވައެވެ.

(٣) އަދި ހުކުރު ދުވަހާއި ޢަރަފާތް ދުވަހާއި (ވެސް ގަސަމްކުރައްވައި ހުވައި ވަޙީކުރައްވައެވެ.)

(٤) أُخْدُودُ ގެ ވެރިންނަށް لَعْنَة ލިބިއްޖެއެވެ. أُخْدُودُ އަކީ ބިމުގައި ކޮނެފައި އޮންނަ ދިގު ވަޅުގަނޑެވެ.

(٥) އެވަޅުގަނޑަކީ އެގައި ދަރުއަޅާ ރޯކޮށްފައިވާ ވަޅުގަނޑެވެ.

(٦)،(٧) އެއީ (އެބަޔަކީ އެކާފަރުންނަށް لعنة ލިބިއްޖެ) އެ ކާފަރުންގެ މީހުން އެ އަލިފާންގަނޑުގެ ކައިރީގައި އިށީނދެ ތިބެ ހިހަދައި އަދި އެމީހުން އެބާ އިށީނދެ ތިބޭ މުއުމިނުންނަށް ދީ އަނިޔާއާއި އަޒާބުތަކެއް އެކަމަށް މަޖާނަގައި ހުރިކަމަށް ބަލަކަމެވެ. ބުރުމަސްބަކަމެވެ. އެކަމަށް ހާސިދު ވެގެންނެވެ.

(٨) އެ ކާފަރުންގެ މީހުން އެ މުއުމިނުންނަށް އަޒާބުދިނީ ވަކި ހަމައެކަނި އެ މުއުމިނުންގެ މީހުން ގަދަ ކީރިތިވަންތަ އަދި حَمد ލިބިވޮޑިގެންވާ ﷲ އަށް އީމާންވީކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެހެންކަމުގައި ނޫނެވެ.

ދަންނައެވެ. މި އާޔަތުގައި ذِكر ކުރެވިގެން މިދަނީ އިސްލާމްދީން އަޤީދާގެ ކުރީ އުއްމަތްތަކުގެ ވާހަކައެވެ. އެބައިމީހުންގެ ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމަށް ކުރެވުނު دعوى ކުރަމުން ވާހަކައެވެ. ދުނިޔެއަށް ރަސޫލުން ފޮނުއްވުމުގެ ކުރިން އިސްލާމްދީން ވަނީ އިސްލާމްދީން ކަމަށް ތަރުބިއްޔަތު ކުރެއްވި ތަކަށެވެ. ބައެއް ރިވާޔަތްތަކުގައި ވަނީ އެމީހުން އިސްލާމްދީން ދޫކޮށް ކާފަރުވާން ކުރި ކަމެއް އެ ރަސްގެ ދެވަނަ އަލިފާންގަނޑަށް ވައްޓާލި ކަމެވެ. މުއުމިނުން އެ އަލިފާނަށް ވެއްޓޭ އިރު ބަޔަކު އެ ކާފަރުންގެ މީހުން ބަލަން ތިބިކަމެވެ. މުއުމިނުން އަލިފާނަށް ލަނީ ހަމަ ކުދިކުދި ކުއްޖަކަށް ވިޔަސް ރަނގަޅަށް ކުރިކަމަށެވެ. މުއުމިނުންގެ ކުރަކަން އޮތީ ހަމަ ޝަހީދުކަން މުއުމިން ﷲ އަށް އީމާން ވީ ކަމެވެ(މިކަމާއި ހަގީގަތުގައި نَجْرَانُ އެވެ އެކަމާ ބަޔާންކުރައްވާފައިވާކަމެވެ).. وَاللهُ أعلم

(٩) އެ ﷲ އީ އުޑުތަކާއި ބިމުގެ މުލްކު އެކަލާނގެއަށް މިލްކުވެގެންވާ حَمد އާއި تَعْرِيف ލިބިވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. ގަދަފަދަވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ ކަންތައްތަކަށް ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް ލިބިވޮޑިގެންވެއެވެ. މިކާފަރުން މުއުމިނުންނަށް އަޒާބުދިނީއެއް ނޫނީ ހުރިހާ ކަމެއްވެސް ކުރެވިވަޑައިގަންނަވައެވެ.

(١٠) ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނުންގެ މީހުން އަލިފާނުން އަނދާ އަޒާބު ދިނުމަށްފަހު އެކަމުން އެމީހުން ތައުބާ ނުވާ މީހުންނަށް ޖަހަންނަމް ދުވަހުން ހުންނާނީ ނަރަކައިގެ އަޒާބު އެވެ. އަނދައަނދާ ހުރި އަލިފާނުގެ އަޒާބު އެވެ.

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَهُمْ جَنَّـٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَـٰرُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُۥ
هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٣﴾ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ذُو ٱلْعَرْشِ ٱلْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ
وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فِى تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم مُّحِيطٌۢ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍۭ ﴿٢٢﴾

ތަރުޖަމާ

إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ހަމަކަށަވަރުން އީމާންވީ މީސްމީހުން وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ އަދި އެމީހުން صَالِحُ عَمَلُ ކުރި
لَهُمْ جَنَّـٰتٌ އެމީހުންނަށް (ދާއިމަށް ދެމިހުރުން) ހުރި ބަގީޗާތަކެވެ. ސުވަރުގެތަކެވެ. تَجْرِى مِن تَحْتِهَا އެތަންތާނގެ
ދަށުން ދެމިދެމިދާނޭ ٱلْأَنْهَـٰرُ ކޯރުތައް. ذَٰلِكَ އެއީވެ. ٱلْفَوْزُ ٱلْكَبِيرُ ﴿١١﴾ ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބެވެ. إِنَّ بَطْشَ
رَبِّكَ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ رب ގެ ގަދަފަދަވަންތަ ހިއްޕެވުން لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ ކަނޑައެޅިގެން ގަދަފަދަ
ވެގެންވެއެވެ. إِنَّهُۥ هُوَ يُبْدِئُ ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއެވެ. ފުރަތަމަ ހައްދަވައި ހައްދަވަނީ وَيُعِيدُ
﴿١٣﴾ އަދި (މަރުވުމަށްފަހު) އަލުން ދިރުއްވައި ހައްދަވަނީ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ އަދި އެކަލާނގެއީ ގިނަގިނައިން ފާފަ
ފުއްސަވާ ކަލާނގެއެވެ. ٱلْوَدُودُ ﴿١٤﴾ ލޯބިވެވޭ ކަލާނގެއެވެ. ذُو ٱلْعَرْشِ ٱلْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ މަތިވެގެންވާ ޝަރަފުވެރި
(ނުވަތަ އެކަލާނގެއީ ބޮޑުވެގެންވާ ޝަރަފުވެރި ޢަރުޝީގެ ވެރިކަލާނގެއެވެ. ވަރަށްބޮޑު ޝަރަފުވެރި ކަލާނގެއެވެ. فَعَّالٌ
لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ އިރާދަކުރައްވާ ކަމެއް ފުރިހަމައަށް ކުރައްވާ ކަލާނގެއެވެ. هَلْ أَتَىٰكَ (އޭ ރަސޫލު الله އެވެ!.)
ކަލޭގެފާނަށް އައިހެއްތޯ ލަޝްކަރުތަކުގެ ވާހަކަ؟ حَدِيثُ ٱلْجُنُودِ ﴿١٧﴾ ސިފައިންގެ ވާހަކައެވެ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ އެއީ
فرعون އާއި ثمود ގެ ވާހަކައެވެ. بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ އަދި ކާފިރުވީ މީހުން؟ ގާތުގައި މީސްމީހުން (ދީނަށް ފުރައްސާރަކުރުމުގައި) فِى
تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ އެމީހުންނީ ދޮގުކުރުމުގައެވެ. وَٱللَّهُ مِن وَرَآئِهِم އަދި الله އެމީހުންގެ ފަހަތުން (ވަށައިގެން) مُّحِيطٌۢ
﴿٢٠﴾ ވަށައިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ. بَلْ އަދި ކިޔާހެއްޔެވެ.؟ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ﴿٢١﴾ އެއީ މަތިވެރި ޝަރަފުވެރި ވެގެންވާ
ޤުރްއާނެވެ. فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍۭ ﴿٢٢﴾ لوح المحفوظ ގައި ރައްކާތެރިވެގެންވާ (ބަދަލުވުމަކުން ރައްކާތެރިވެގެންވާ)

إجْمَالِي މާނަ

(١١) ތެދި ހަމަކަށަވަރުން އީމާންވެގެން صَالِحُ عَمَلُ ކުރިމީސްތަކުން ދަންނަށެވެ. އެމީހުންނަށް قِيَامَة ދުވަހުން ހުންނަހުރި އެތަންތާގެ ދަށުން ކޯރުތައް ދުއްވާ ބަގީޗާތަކެވެ. ސުވަރުގޭތަކެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބަކީ އެއީއެވެ.

(١٢) (އޭ رسول الله އެވެ!) ކަލޭގެފާނުގެ رَبُّ ކުރެއްވިޔުންގެ ކިބައިން ބަދަލު ހިފެއްވުން ގަދަފަދަވެގެންވެއެވެ.

(١٣) ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގެއީ ޚަލްޤުތަކުން އިސްވެދިޔަ އެއްވެސް މިސާލެއްނެތި ފަށައިގެން ހައްދަވާކަލާނގެއެވެ. އަދި މަރުވުމަށްފަހު އަލުން ދިރުއްވައި مَحْشَر ކުރައްވާނީވެސް ކަލާނގެއެވެ.

(١٤) އަދިއެކަލާނގެއީ ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ ލޯބިވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٥) އެކަލާނގެއީ މާތްވެގެންވާ عَرْش ގެވެރިކަލާނގެއެވެ. ނުވަތަ އެކަލާނގެއީ ބޮޑުވެގެންވާ عَرْش ގެވެރިކަލާނގެއެވެ. އާގޮތަށްކިޔާއިރު ދީލަތިވެގެންވާކަން އޮތް ނިޢްމަތްދެއްވާކަލާނގެއެވެ.

(١٦) އަދި އެކަލާނގެއީ އެކަލާނގެ އިރާދަފުޅުވާކަންތަކެއް އިރާދަފުޅުވާގޮތަކަށް ފުރިހަމައަށް ކުރައްވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދިއެކަމެއް މަނާކުރެވޭނެ އެއްވެސް ފަރާތެއްނުވާ ކަލާނގެއެވެ.

(١٧) (އޭ رسول الله އެވެ!) ސިފައިންގެ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ވާހަކައިގެ ކަލޭގެފާނަށް ހަމައެކަނި އަޑުއިވިއްޖެތޯއެވެ.؟ އެބަހީ رسول ބަކަލުން ދޮގުކުރި ޖަމާޢަތްތަކުގެ خَبَرُ ކަލޭގެފާނަށް އަޑުއިވިއްޖެތޯއެވެ؟

(١٨) އެއީ فِرْعَوْنُ ގެ ލަޝްކަރުގެ މީހުންނާއި ثَمُوْدُ ގައުމުގެ މީހުންނެވެ. އެދެޖަމާޢަތުގެ ނަން ذِكْرُ ކުރެއްވިފައިވަނީ އެދެޖަމާޢަތް أَهْلُ كِتَابُ ންގެ މެދުގައި މަޝްހޫރުވެގެންވާތީއެވެ.

(١٩) އަދިއެއްނޫނެވެ. މައްކާގެ ކާފިރުންވެސް ބޮޑުވެގެންވާ ދޮގު ކުރުމުގައެވެ. އެމީހުން އެވަނީ رسول الله ގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނު ގެނައުވި ތަޢުލީމާތަކަށް ބޮޑުދޮގުކުރުމުގައެވެ.

(٢٠) އަދި الله އެވަނީ އެމީހުންގެ ފަހަތުގައި ހުރިހާކަމަކާ ކުރިމަތިން ވަށާލައްވާފައެވެ. (އެމީހުންނަށް ފިލާ އިސްލާމް ދެއްވާ ފަދަ عَذَابُ އެއްދެއްވުމަށް ކުރިމަތިން ވަށާލައްވާފައިވެއެވެ.

(٢١) އަދިއެއްނޫނެވެ. މި قُرْآن އަކީ މާތްކަމާއި ޝަރަފުވެރިކަމާއި އަދި ބަރަކާތް ގިނަ ބޮޑުވެގެންވާ ފޮތެކެވެ.

(٢٢) އެފޮތަކީ لَوْحُ الْمَحْفُوظُ ގައި ލިޔުއްވިގެންވާ ފޮތެކެވެ. ބަދަލުކުރެވިގެންނުވާ ލިޔުއްވިގެންވާ ފޮތެކެވެ. شَيْطَان ންގެ އަތުން ރައްކާތެރިކޮށް ހިމާޔަތްކުރެވިފައިވާ ފޮތެކެވެ. މާތްވެގެންވާ طَاهِرُ މަލާއިކަތުން ފިޔަވައި އެއަކަށް ނުފޯރާނެއެވެ.